

Розмежування понять «подарунок» і «неправомірна вигода» в адміністративному та кримінальному праві

Андрій Степанович Габуда

Прикарпатський факультет Національної академії внутрішніх справ
Івано-Франківськ, Україна

Катерина Михайлівна Данченко*

Прикарпатський факультет Національної академії внутрішніх справ
Івано-Франківськ, Україна

*e-mail: nagornakate@yahoo.com

Анотація

У статті розглянуто проблеми тлумачення та застосування антикорупційного термінологічного апарату, зокрема дефініцій «подарунок» та «неправомірна вигода». Відзначається, що правильне розмежування цих понять є важливим не лише для юридичної науки під час проведення прикладних досліджень, але й для нормотворення та правозастосування. З'ясовано, що вітчизняні суди при розмежуванні подарунка та неправомірної вигоди допускають неоднакове застосування ст. 172-5 КУпАП та ст. 368 КК, наслідком чого є невірна кваліфікація та неправильне визначення виду відповідальності. Також зроблено наголос на тому, що проблеми розмежування подарунка і неправомірної вигоди не стільки пов'язані з досконалістю законодавства, як із спотвореною практикою його застосування. З урахуванням доктринальних напрацювань та нормативних положень антикорупційного законодавства запропоновано авторський підхід до визначення відмінностей між термінами, що досліджуються. Обґрунтовано принципову позицію, згідно з якою при розмежуванні неправомірної вигоди у складі корупційних злочинів та подарунка, порушення обмежень щодо одержання якого утворює адміністративне правопорушення, необхідно насамперед враховувати, що неправомірна вигода завжди надається за вчинення або невчинення відповідним суб'єктом будь-якого діяння з використанням наданих йому повноважень, влади чи службового становища. Подарунок отримується такою особою не за вчинення чи невчинення діяння з використанням наданих їй влади чи повноважень, а задарма, безоплатно. Враховуючи, що дилема подарунка та неправомірної вигоди набуває гостроти саме у правозастосовній площині, запропоновано усунути її шляхом визначення Верховним Судом відповідних правозастосовних орієнтирів.

Ключові слова: антикорупційне законодавство; правопорушення, пов'язане з корупцією; корупційне кримінальне правопорушення; розмежувальні ознаки; правозастосовна діяльність; відповідальність.

Delimitation of the Concepts of "Gift" and "Illegal Benefit" in Administrative and Criminal Law

Andrii S. Habuda

*Precarpathian Faculty of the Academy of Internal Affairs
Ivano-Frankivsk, Ukraine*

Kateryna M. Danchenko*

*Precarpathian Faculty of the Academy of Internal Affairs
Ivano-Frankivsk, Ukraine*

**e-mail: nagornakate@yahoo.com*

Abstract

The article raises issues of interpretation and application of anti-corruption terminology, in particular, the definitions of "gift" and "illegal benefit". It is noted that the correct delineation of these concepts is important not only for legal science in the application of applied research but also for rulemaking and law enforcement. It was found that courts allow different applications of Art. 172-5 of the Code of Administrative Offenses and Art. 368 of the Criminal Code and as a consequence – incorrect qualification and incorrect definition of a liability. Also, we noticed that the problems of delimitation of gifts and improper benefits are not so much a problem of legislation as to the distorted practice of its application. Considering doctrinal developments and normative provisions of anti-corruption legislation, the author's approach to determining the differences between the studied terms is proposed. The principle position is substantiated, according to which, when delimitation of illegal benefit and a gift, violation of restrictions on receiving which constitutes an administrative offense, first of all, it should be borne in mind that illegal benefit is always provided for what act using the powers, authority or official position given to him. A gift is received by such a person not for committing or not committing an act with the use of the powers or powers granted to him, but for free, free of charge. Given that the dilemma of the gift and illegal benefit becomes acute in the law enforcement sphere, the authors propose to eliminate it by determining the relevant law enforcement guidelines by the Supreme Court.

Keywords: *anti-corruption legislation; corruption-related offenses; corruption criminal offense; distinguishing features; law enforcement activities; responsibility.*

Вступ

Сьогодні в Україні продовжується реформування політичної, економічної, духовної, соціальної та інших сфер суспільного життя. Складовою таких украї непростих процесів є запобігання та протидія корупції, яка охопила всі рівні державного апарату, набула загрозливих для

країни масштабів. Особливу небезпеку становлять випадки прохання, одержання, вимагання подарунків чи неправомірної вигоди особами, уповноваженими виконувати функції держави або місцевого самоврядування. Проте неоднакове розуміння цих правових категорій, особливо серед працівників новостворених антикорупційних органів та суддів, негативно впливає на реалізацію засад державної антикорупційної політики.

З огляду на це у даному дослідженні впорядковано характерні ознаки дефініцій «подарунок» і «неправомірна вигода» за відповідними критеріями, що має сприяти вдосконаленню юридичної практики в частині притягнення винних до адміністративної та кримінальної відповідальності.

Огляд літератури

Українські науковці приділили значну увагу питанню розмежування кримінальної та адміністративної відповідальності за порушення заборон (обмежень) одержання неправомірної вигоди та подарунків. Зокрема, розробленням цієї проблематики займалися такі українські вчені, як П. П. Андрушко [1], З. О. Гладун [2], О. О. Дудоров [3], В. М. Киричко [4], М. І. Мельник [5], В. О. Навроцький [6], В. І. Осадчий [7], А. В. Савченко [8], В. І. Тютюгін [9], М. І. Хавронюк [10], Н. М. Ярмиш [11] та ін. Більшою мірою їх наукові дослідження стосувалися визначення предмета кримінальних правопорушень, передбачених статтями 354, 364, 364¹, 365², 368, 368³, 368⁴, 368⁵, 369, 369², 369³ Кримінального кодексу України (далі – КК України) [12] та адміністративного правопорушення, закріпленого у ст. 172⁵ Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) [13], а також розмежування відповідальності за одержання неправомірної вигоди й подарунків службовими особами. Втім, серед висловлених ними суджень є такі, що мають дискусійний характер, а окремі аспекти вказаного відмежування наразі залишилися поза увагою науковців. У зв'язку з цим обрана проблематика видається актуальною й потребує подальшої розробки.

Матеріали та методи

У доктрині щодо питань правового аналізу дефініцій «подарунок» та «неправомірна вигода» напрацьовано великий обсяг теоретичних знань, пропонуються шляхи усунення недоліків, наводяться численні пропозиції щодо вдосконалення чинного законодавства [14–18]. Водночас деякі аспекти даної проблеми знайшли відображення і в роботах зарубіжних науковців [19–22].

доводиться констатувати, що значна кількість теоретичних питань, які відзначаються витонченістю наукових розробок, не тільки не вирішу-

ють нагальних потреб теорії та практики й залишаються дискусійними, а ще більше поглиблюють протиріччя у розумінні зазначених категорій, навіюють розмаїття власних суб'єктивних підходів і бачень.

Розмежування понять «подарунок» і «неправомірна вигода» ускладняється й тим, що місцеві, апеляційні суди (особливо у справах про адміністративні правопорушення, де відсутня стадія касаційного перегляду) нерідко допускають неоднакове застосування законодавства з цього приводу, а інколи приймають цілком протилежні рішення з одних і тих же питань. Немає відповідних правових позицій і Верховного Суду.

З огляду на зазначене *метою* статті є розроблення теоретичних роз'яснень і практичних рекомендацій, необхідних для вдосконалення юридичної практики відмежування поняття «подарунок» від «неправомірна вигода». Використання теоретичних напрацювань у даному напрямку дозволить суб'єктам правозастосовної діяльності правильно кваліфікувати правопорушення із зазначеними предметами, визначити вид та міру відповідальності. У зв'язку з цим *завдання* дослідження полягає в науковому забезпеченні практичної реалізації тих рішень, які вже сьогодні випливають із норм чинного антикорупційного законодавства, однак зустрічають на своєму шляху нерозуміння їх змісту, піддаються невірному тлумаченню, що призводить до не однакового, а інколи й помилкового застосування правових норм, зокрема щодо подарунку і неправомірної вигоди.

Результати та обговорення

Причини, що зумовили прийняття законодавства з питань запобігання і протидії корупції

Прийняття антикорупційного законодавства, безумовно, було викликано вимогами часу й мало задовольнити очікування та запити суспільства щодо конкретних кроків у дієвій боротьбі з корупцією в нашій країні. Проте, як засвідчує практика, постійне вдосконалення адміністративно-правового та кримінально-правового механізму протидії корупції не призводить до відчутних позитивних змін на цьому рубежі антикорупційної боротьби. Новостворені спеціалізовані органи теж виявилися неспроможними реалізувати державну антикорупційну стратегію.

Проникаючи в усі сфери суспільного життя, корупційні прояви видозмінюються, набуваючи нових форм протиправного збагачення. Особливу небезпеку становлять правопорушення, що вчинюються представниками органів державної влади та місцевого самоврядування з використанням наданих їм повноважень, функцій і отриманням за це

неправомірної вигоди чи подарунку. Проте правопорушники нерідко залишаються безкарними, а якщо і притягуються до відповідальності, то їх дії кваліфікуються невірно.

Така ситуація склалася не тільки через прогалини у законодавстві. Одним із головних чинників тут також є неправосудність суддівських рішень і непрофесійні дії працівників правоохоронних органів з причин, які можуть бути як суб'єктивними, так і об'єктивними. З цього приводу О. О. Дудоров зауважує, що в сучасних умовах основна проблема протидії корупції лежить не стільки в законодавчій, скільки в правозастосовній площині [3, с. 92].

С. В. Роцупкін при дослідженні кількісних показників правопорушень, пов'язаних з корупцією, констатує, що найнижчий показник складених протоколів припадає саме на правопорушення, пов'язане з обмеженням щодо одержання подарунку, що, на його думку, може бути зумовлено: «1) низьким рівнем виявлення та документування такого роду правопорушення; 2) неефективною роботою уповноважених органів з питань протидії та запобігання корупції – Національної поліції, органів прокуратури, Національного агентства з питань запобігання корупції; 3) низьким рівнем правозастосовної практики та право розуміння...» [23, с. 197].

В. М. Шаповал теж звертає увагу на цю проблему і вказує, що ефективність законотворення вимірюється насамперед правозастосуванням, оскільки яким би не був закон, він може бути спотворений практикою його застосування [24].

Тому важливо не лише вдосконалювати законодавство, а й формувати підходи, за допомогою яких кожен, хто має відношення до правозастосовної діяльності, беззастережно зможе правильно визначити зміст норми, правильно її тлумачити, зокрема стосовно подарунка та неправомірної вигоди, що виключить помилки у правозастосуванні.

Слід зазначити, що для відмежування поняття «подарунок» від «неправомірна вигода» необхідно звернутися до положень нормативно-правових актів, де наводяться дефініції зазначених деліктів з характерними ознаками та властивостями, а також проаналізувати наукові дискусії та доктринальні бачення з цього приводу.

Питання розмежування кримінальної та адміністративної відповідальності

У пошуку вирішення проблеми розмежування кримінальної та адміністративної відповідальності за порушення заборон одержання неправомірної вигоди та подарунків заслуговують на увагу висновки

В. М. Киричка, зокрема: «1) ключовим критерієм для розв'язання цього завдання виступає категорія суспільної небезпечності, яка дозволила встановити відмінність за соціальною сутністю неправомірної вигоди й подарунка <...>; 3) поняття «подарунок» законодавчо визначено по-іншому, ніж поняття «неправомірна вигода», а також розмежовано сфери використання цих понять: а) поняття «неправомірна вигода» – для характеристики корупційних діянь; б) поняття «подарунок» – для характеристики правопорушень, пов'язаних з корупцією; 4) поняття «подарунок» не може використовуватись при юридичній кваліфікації корупційних злочинів, у тому числі передбачених статтями 354, 368, 368³, 368⁴, 369, 369² КК, оскільки воно саме по собі вказує на відсутність ознак корупції; 5) порушення встановлених у ст. 23 Закону України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 р. № 1700-VII обмежень у вигляді заборон щодо одержання подарунків за жодних умов не можна кваліфікувати як одержання неправомірної вигоди за статтями КК України, оскільки воно є правопорушенням, пов'язаним із корупцією, яке відповідно до ст. 1 Закону не містить ознак корупції й не є суспільно небезпечним діянням; б) порушення законодавчих заборон одержання неправомірної вигоди (зокрема, пропозиція, обіцянка, надання, прийняття пропозиції, прийняття обіцянки, прохання, одержання, вимагання) тягне за собою кримінальну відповідальність за відповідною ст. КК України про корупційний злочин, а порушення законодавчих обмежень (заборон) щодо подарунків тягне за собою не кримінальну, а адміністративну відповідальність за ст. 172⁵ КУпАП» [4, с. 129–130].

Безумовно, наведені вченим критерії розмежування є вірними й мають логіко-юридичне обґрунтування. Разом із тим їх ціннісна сутність для правозастосовної практики нівелюється через те, що класифікація відмінностей між подарунком і неправомірною вигодою має констатуючий характер, який ґрунтується на очевидних фактах, у тому числі взаємовиключних. Тут головним питанням, що наразі залишається без відповіді, є дилема правової оцінки діяння ще до того, як його визнано адміністративним чи кримінальним правопорушенням.

Водночас К. П. Рубан переконує, що «відмежування подарунка від неправомірної вигоди як предмета корупційних злочинів слід здійснювати спираючись на: 1) принципову відмінність між корупційними правопорушеннями, котрі містять ознаки корупції (до яких належить неправомірна вигода), та правопорушеннями, пов'язаними з корупцією (порушення обмежень у прийнятті подарунків службовими особами); 2) тільки неправомірна вигода може бути нематеріального чи не грошового характеру, на відміну від неї подарунок, який надають/одер-

жують за ціною, нижчою мінімальної ринкової, обов'язково повинен мати вартісну характеристику; 3) мотиви, якими керуються надавач і одержувач, а саме відсутність корисливого мотиву з боку обдарованого службовця» [25, с. 128].

У цілому такий підхід заслуговує на підтримку, за винятком п. 1, оскільки в ньому автор вбачає відмежування подарунка від неправомірної вигоди як предмета корупційних злочинів, спираючись на нормативні положення, які є відсильними. Тобто дана рекомендація жодним чином не полегшує діяльність суб'єктів правозастосовної практики у даному напрямку, оскільки передбачає їх самостійне звернення до понятійного апарату антикорупційного законодавства. Видається, що логічним було б саме в п. 1 виокремити ознаки, які вказують на відмінності між корупційним та правопорушенням, пов'язаним з корупцією, що розглядаються.

Власну думку щодо відмежування неправомірної вигоди від подарунку мають О. А. Лупало та А. С. Рокотянська [26]. Вони вважають, що закріплені у Законі України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 р. № 1700-VII» (далі – Закон № 1700-VII) [27] ознаки подарунку створили підстави для неоднозначного його тлумачення та призводять до певних ускладнень практичного розмежування від неправомірної вигоди. З урахуванням цього вони наводять власний підхід щодо відмежування правопорушення, передбаченого ст. 172-5 КУпАП від складу злочину, описаного в ст. 368 КК України, який зводиться до наступного: по-перше, у згаданій статті КУпАП говориться про порушення певних обмежень, а не заборон. Однак ст. 23 Закону № 1700-VII забороняє особам «безпосередньо або через інших осіб вимагати, просити, одержувати подарунки для себе або близьких їм осіб від юридичних або фізичних осіб: а) у зв'язку зі здійсненням такими особами діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування; б) якщо особа, яка дарує, перебуває в підпорядкуванні такої особи». З урахування зазначеного та правової норми, закріпленої в ч. 2 ст. 9 КУпАП, заборона щодо одержання службовою особою забороненого подарунку має кваліфікуватися за ст. 368 КК України – за наявності всіх ознак складу злочину, передбаченого цією статтею КК України (зокрема за відсутності малозначності діяння) [26, с. 20].

Наведений підхід щодо означеної проблематики має фрагментарний характер і навряд чи матиме ціннісне навантаження у практичній площині, оскільки автори, констатуючи факт кваліфікації забороненого подарунку за ст. 368 КК України, не зазначають тих сутнісних ознак, які відмежовують його від неправомірної вигоди. Більше того, пропонуючи наведену правову оцінку вчиненого, науковці не врахували,

що у випадку кваліфікації діяння за ст. 368 КК України обов'язковою ознакою об'єкта складу цього злочину є саме неправомірна вигода. Звичайно, види подарунків та неправомірної вигоди хоч і не ідентичні, але багато в чому схожі. Тому отримання службовою особою визначених законодавством цінностей, речей, інших предметів дійсно може кваліфікуватись за вказаною нормою, але знову ж у цьому разі має йтися тільки про неправомірну вигоду, а не подарунок.

Необхідно зазначити й те, що законодавче визначення подарунку та неправомірної вигоди теж має свої особливості, а це у свою чергу породило жваві дискусії серед науковців і практиків щодо визначення їх видів [25; 28, с. 173–190; 29, с. 9–17].

Проте, враховуючи, що мета цієї роботи дещо інша, висловлювати авторське бачення ще й з цих питань видається недоцільним та й неможливим через рамки статті та інші причини. Крім того, виділення, групування чи класифікація предметів (видів) неправомірної вигоди та подарунку для даного дослідження є другорядним питанням. Тут лише зауважимо, що апріорі порівнювати можна лише явища, які наділені спільними (однаковими) ознаками. Тобто у випадку, коли предметом неправомірної вигоди виступають об'єкти, які не можуть виступати предметом подарунку, то відповідно і розмежування неправомірної вигоди та подарунку у цьому контексті втрачає сенс.

Нормативно-правові засади формулювання понять «неправомірна вигода» і подарунок»

Щоб з'ясувати характерні риси, за допомогою яких законодавець формулює поняття даного термінологічного апарату, звернемося до нормативно-правових актів.

Так, згідно з абз. 7 ч. 1 ст. 1 Закону № 1700-VII [27], п. 2 примітки до ст. 354 і примітки до ст. 364¹ КК України [12] визначення *неправомірної вигоди* є ідентичними та вказують, що такою вигодою слід визнавати грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, будь-які інші вигоди нематеріального чи негрошового характеру, які обіцяють, пропонують, надають або одержують без законних на те підстав.

Проте логіко-граматичне тлумачення статей 364¹, 365², 368, 368³, 368⁴, 369, 369² КК України дозволяє виокремити, крім наведених вище, ще одну важливу особливість неправомірної вигоди. Йдеться про те, що така вигода одержується (пропонується) за: використання всупереч інтересам юридичної особи приватного права службовою особою своїх повноважень (ст. 364¹); зловживання своїми повноваженнями особами, які надають публічні послуги (ст. 365²); вчинення

чи невчинення такою службовою особою будь-якої дії з використанням наданої їй влади чи службового становища (ст. 368); вчинення зазначеною службовою особою дій чи її бездіяльність з використанням наданих їй повноважень (ст. 368³); за вчинення чи невчинення службовою особою будь-якої дії з використанням наданої їй влади чи службового становища (ст. 369); вплив на прийняття рішення особою, уповноваженою на виконання функцій держави або місцевого самоврядування (ст. 369²). Тобто, якщо узагальнити наведені обставини, то можна виділити спільну для них ознаку, яка вказує на те, що неправомірна вигода завжди надається (одержується, інші дії) за вчинення чи невчинення відповідним суб'єктом будь-якого діяння з використанням наданих йому повноважень, влади чи службового становища.

Подарунок, як передбачено абз. 9 ч. 1 ст. 1 Закону № 1700-VII, – це грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, які надають/одержують безоплатно або за ціною, нижчою мінімальної ринкової. Порушення встановлених законом обмежень щодо одержання подарунків тягне за собою адміністративну відповідальність за ст. 172⁵ КУпАП. Такі обмеження закріплені у ст. 23 Закону № 1700-VII і передбачають наступне: особам, зазначеним у пунктах 1, 2 ч. 1 ст. 3 цього Закону, забороняється безпосередньо або через інших осіб вимагати, просити, одержувати подарунки для себе чи близьких їм осіб від юридичних або фізичних осіб:

- 1) у зв'язку із здійсненням такими особами діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування;
- 2) якщо особа, яка дарує, перебуває в підпорядкуванні такої особи.

З цього випливає, що подарунок отримується особою не за вчинення чи невчинення відповідним суб'єктом будь-якої дії з використанням наданих йому влади чи службового становища, а задарма, безоплатно, а у другому випадку ще й від особи, що перебуває у підпорядкуванні. Ця обставина і є тією головною ознакою, яка в кінцевому рахунку дозволяє відмежувати неправомірну вигоду у складах корупційних злочинів від подарунка, порушення обмежень, щодо одержання якого утворює адміністративне правопорушення.

Висновки

Таким чином, існує безліч підходів і критеріїв відмежування подарунку від неправомірної вигоди і їх цінність переважно лежить у теоретичній площині. Але для суб'єктів правозастосовної діяльності важливо насамперед знати, як правильно тлумачити законодавчі приписи та вміти їх застосовувати в ході юридичної оцінки конкрет-

них ситуацій. З огляду на це та враховуючи, що делікти «подарунок» та «неправомірна вигода» є схожими за своєю правовою природою й мають спільні риси, їх розмежування необхідно проводити на підставі законодавчого визначення та аналізу відповідних юридичних складів адміністративних і кримінальних правопорушень. Таке вивчення дає достатні підстави стверджувати, що неправомірна вигода завжди надається (одержується) за вчинення чи невчинення відповідним суб'єктом будь-якого діяння з використанням наданих йому повноважень, влади чи службового становища. Подарунок отримується такою особою не за вчинення чи невчинення діяння з використанням наданих їй влади чи повноважень, а за дарма, безоплатно. Ця обставина і є тією головною ознакою, яка зрештою дозволяє відмежувати неправомірну вигоду у складах корупційних злочинів від подарунка, порушення обмежень щодо одержання якого утворює адміністративне правопорушення.

Для забезпечення однаковості й стабільності правозастосовної практики, яка нерідко ігнорує вказаний підхід, неодмінно потрібні чіткі правозастосовні орієнтири, сформульовані Верховним Судом України.

Список використаних джерел

- [1] Андрушко П. П. Проблеми кваліфікації легалізації (відмивання) грошових коштів та іншого майна, здобутих злочинним шляхом. *Правова держава*. 2002. Вип. 13. С. 334–346.
- [2] Гладун З. О. До питання про зміст адміністративно-правових норм у сфері охорони здоров'я населення. *Науковий вісник Львівської комерційної академії. Серія: Юридична*. 2015. Вип. 2. С. 133–144.
- [3] Дудоров О. О. Про розмежування злочину, передбаченого статтею 368 Кримінального кодексу України, і проступку, передбаченого статтею 172-5 Кодексу України про адміністративні правопорушення. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка*. 2017. № 2 (78). С. 84–99.
- [4] Киричко В. М. Проблема розмежування кримінальної та адміністративної відповідальності за порушення заборон одержання неправомірної вигоди й подарунків, шляхи її вирішення. *Проблеми законності*. 2017. Вип. 138. С. 118–131. <https://doi.org/10.21564/2414-990x.138.105435>.
- [5] Мельник М. І. Кримінологічні та кримінально-правові проблеми протидії корупції : дис. ... д-ра юрид. наук / Нац. акад. внутр. справ України. Київ, 2002. 506 с.
- [6] Навроцький В. О. Основи кримінально-правової кваліфікації : навч. посіб. Київ : Юрінком Інтер, 2006. 213 с.
- [7] Осадчий В. І. Проблеми кримінально-правового захисту правоохоронної діяльності : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.08 / Нац. акад. внутр. справ України. Київ, 2004. 469 с.
- [8] Савченко А. В. Корупційні злочини (кримінально-правова характеристика) : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2016. 168 с.
- [9] Тютюгін В. І., Гродецький Ю. В., Гізимчук С. В. Злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг : навч.-практ. посіб. / за ред. В. Я. Тація, В. І. Тютюгіна. Харків : Право, 2014. 232 с.

- [10] Науково-практичний коментар до Закону України «Про запобігання корупції» / наук. ред. М. І. Хавронюк. Київ : Ваіте, 2018. 472 с.
- [11] Ярмиш Н. Про співвідношення одержання неправомірної вигоди з одержанням забороненого подарунка. *Вісник прокуратури*. 2016. № 6. С. 48–54.
- [12] Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25-26. Ст. 131.
- [13] Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон УРСР від 07.12.1984 р. № 8073-X. *Відомості Верховної Ради Української РСР*. 1984, дод. до № 51. Ст. 1122.
- [14] Коломоєць Т. О., Лютіков П. С. Обмеження щодо одержання подарунків публічними службовцями: деякі дискусійні питання нормативного закріплення в законодавстві України. *Право і суспільство*. 2017. № 6, ч. 2. С. 74–80.
- [15] Якимова С. В. Про систематизацію ознак неправомірної вигоди як предмета підкупу за Кримінальним кодексом України. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Юридичні науки»*. 2015. № 813. С. 292–298.
- [16] Залялова І. М. Подарунок медичному працівнику як форма підкупу. *Вісник пенітенціарної асоціації України*. 2018. № 1 (3). С. 89–95.
- [17] Желік М. Б. Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди: кримінально-правова характеристика : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Львів, 2018. 19 с.
- [18] Skoromnyi D. A. Legal entities' crime prevention: foreign experience and prospects of application in Ukraine. *Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine*. 2021. Vol. 28, No. 3, P. 301–310. [https://doi.org/10.37635/jnalsu.28\(3\).2021.301-310](https://doi.org/10.37635/jnalsu.28(3).2021.301-310).
- [19] Torsello D., Venard B. The anthropology of corruption. *Journal of Management Inquiry*. 2016. NO. 25. P. 34–54. <https://doi.org/10.1177/1056492615579081>.
- [20] Ribeiro H. V., Alves L. G., Martins A. F., Lenzi E. K., Perc M. The dynamical structure of political corruption networks. *Journal of Complex Networks*. 2018. Vol. 6, issue 6. P. 989–1003.
- [21] Wachs J., Yasseri T., Lengyel B., Kertesz J. Social capital predicts corruption risk in towns. *Royal Society Open Science*. 2019. No. 6:182103. P. 1–13. <https://doi.org/dx.doi.org/10.1098/rsos.182103>.
- [22] Fazekas M., Kocsis G. Uncovering high-level corruption: cross-national objective corruption risk indicators using public procurement data. *British Journal of Political Science*. 2017. Vol. 50, issue 1. P. 1–10. <https://doi.org/10.1017/S0007123417000461>.
- [23] Рошупкін С. В. Співвідношення понять предмета одержання подарунку та неправомірної вигоди. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 8. С. 197–202. <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2019.8.37>.
- [24] Шаповал В. М. Якість та ефективність законотворення: актуальні питання. *Голос України*. 2017. № 32.
- [25] Рубан К. П. Відмежування подарунка від неправомірної вигоди як предмета корупційних злочинів. *Юридичний бюлетень*. 2017. Вип. 4. С. 120–129.
- [26] Лупало О. А., Рокотянська А. С. Деякі питання теоретико-правових засад визначення встановлених законом правопорушень щодо одержання подарунків. *Забезпечення прав і свобод людини засобами адміністративного права : матеріали наук.-практ. семінару / ред. колегія : О. В. Кузьменко, І. Д. Пастух, О. К. Волох*. Київ : Вид. центр «Кафедра», 2017. С. 15–21.
- [27] Про запобігання корупції : Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 49. Ст. 2056.
- [28] Науково-методичні рекомендації з питань обмеження одержання подарунків (для поліцейських, прокурорів, державних службовців та посадових і службов-

вих осіб Національної поліції України і органів прокуратури України) / за ред. М. Г. Вербенського. Херсон : Вид. дім «Гельветика», 2020. 302 с.

- [29] Драган О. В., Кулікова Ю. В., Кіч О. М. Рекомендації для працівників органів прокуратури з питань застосування антикорупційного законодавства в частині обмеження щодо одержання подарунків. Київ, 2018. 58 с.

References

- [1] Andrushko, P.P. (2002). Problems of qualification of legalization (laundering) of money and other property obtained by crime. *Pravova derzhava*, 13, 334–346.
- [2] Hladun, Z.O. (2015). Regarding the content of administrative and legal norms in the sphere of public health protection. *Scientific Bulletin of the Lviv Commercial Academy. Series: Legal*, 2, 133-144.
- [3] Dudorov, O.O. (2017). On distinguishing between the crime provided for in Article 368 of the Criminal Code of Ukraine and the misdemeanor provided for in Article 172-5 of the Code of Ukraine on Administrative Offenses. *Bulletin of E.O. Didorenko Luhansk State University of Internal Affairs*, 2(78), 84-99.
- [4] Kyrychko, V.M. (2017). The problem of distinguishing between criminal and administrative liability for violation of prohibitions on receiving illegal benefits and gifts, ways of solving it. *Problems of Legality*, 138, 118-131. <https://doi.org/10.21564/2414-990x.138.105435>.
- [5] Melnyk, M.I. (2002). *Criminological and criminal law problems of combating corruption*. Doctoral Thesis. Kyiv.
- [6] Navrotskyi, V.O. (2006). *Fundamentals of criminal law qualification*. Kyiv: Yurinkom Inter.
- [7] Osadchyi, V.I. (2004). *Problems of criminal protection of law enforcement activities*. Doctoral Thesis. Kyiv.
- [8] Savchenko, A.V. (2016). *Corruption crimes (criminal-legal characteristics)*. Kyiv: Center of educational literature.
- [9] Tiutiuhin, V.I., Hrodetskyi, Yu.V., & Hizymchuk, S.V. (2014). *Crimes in the field of official activity and professional activity related to the provision of public services*. V.Ya. Tatsii, V.I. Tiutiuhin (Eds.). Kharkiv: Pravo.
- [10] Khavroniuk M.I. (Ed.). (2018). *Scientific and practical commentary to the Law of Ukraine «On Prevention of Corruption»*. Kyiv: Vaite.
- [11] Yarmysh, N. (2016). On the relationship between the receipt of an unlawful benefit and the receipt of a prohibited gift. *Bulletin of the Prosecutor's Office*, 6, 48-54.
- [12] Law of Ukraine «Criminal Code of Ukraine» No. 2341-III. (2001, April). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.
- [13] Law of the Ukrainian SSR No. 8073-X «Code of Ukraine on Administrative Offenses» (1984, December). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>.
- [14] Kolomoiets, T.O., & Liutikov, P.S. (2017). Restrictions on receiving gifts by public officials: some debatable issues of normative consolidation in the legislation of Ukraine. *Law and Society*, 6, 74-80.
- [15] Yakymova, S.V. (2015). On the systematization of signs of unlawful gain as a subject of bribery under the Criminal Code of Ukraine. *Bulletin of the Lviv Polytechnic National University. Series «Legal Sciences»*, 813, 292-298.
- [16] Zalialova, I.M. (2018). A gift to a medical worker as a form of bribery. *Bulletin of the Penitentiary Association of Ukraine*, 1(3), 89-95 [in Ukrainian].
- [17] Zhelik M.B. (2018). *Acceptance of an offer, promise or receipt of an unlawful benefit: criminal law characteristics*. PhD Thesis. Lviv.

- [18] Skoromnyi, D.A. (2021). Legal entities' crime prevention: foreign experience and prospects of application in Ukraine. *Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine*, 28(3), 301-310. [https://doi.org/10.37635/jnalsu.28\(3\).2021.301-310](https://doi.org/10.37635/jnalsu.28(3).2021.301-310).
- [19] Torsello, D., & Venard, B. (2016). The anthropology of corruption. *Journal of Management Inquiry*, 25, 34-54. <https://doi.org/10.1177/1056492615579081>.
- [20] Ribeiro, H.V., Alves, L.G., Martins, A.F., Lenzi, E.K., & Perc, M. (2018). The dynamical structure of political corruption networks. *Journal of Complex Networks*, 6(6), 989-1003.
- [21] Wachs, J., Yasseri, T., Lengyel, B., & Kertesz, J. (2019). Social capital predicts corruption risk in towns. *Royal Society Open Science*, 6: 182103, 1-13. <https://doi.org/dx.doi.org/10.1098/rsos.182103>.
- [22] Fazekas, M., & Kocsis, G. (2017). Uncovering high-level corruption: cross-national corruptiorisk indicators using public procurement data. *British Journal of Political Science*, 50(1), 1-10. <https://doi.org/10.1017/S0007123417000461>.
- [23] Roshchupkin, S.V. (2019). Correlation between the concepts of the subject of receiving a gift and unlawful benefit. *Entrepreneurship, economy and law*, 8, 197-202. <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2019.8.37>.
- [24] Shapoval, V.M. (2017). Quality and effectiveness of law-making: current issues. *Voice of Ukraine*, 32.
- [25] Ruban, K.P. (2017). Distinguishing a gift from an unlawful benefit as a subject of corruption crimes. *Legal bulletin*, 4, 120-129.
- [26] Lupalo, O.A., & Rokotianska, A.S. (2017). Some issues of the theoretical and legal foundations of the definition of offenses established by law regarding the receipt of gifts. In O.V. Kuzmenko, I.D. Pastukh, & O.K. Volokh (Eds.). *Ensuring human rights and freedoms by means of administrative law: scientific and practical materials* (pp. 15-21). Kyiv: «Kafedra» Publishing Center.
- [27] Law of Ukraine «On prevention of corruption» No. 1700-VII. (2014, October). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>.
- [28] Verbenskii, M.H. (Ed.). (2020). *Scientific and methodological recommendations on the issue of limiting the receipt of gifts (for police officers, prosecutors, civil servants and officials and officials of the National Police of Ukraine and the prosecutor's office of Ukraine)*. Kherson: «Helvetica» Publishing House.
- [29] Drahan, O.V., Kulikova, Y.V., & Kich, O.M. (2018). *Recommendations for employees of prosecutor's offices on the application of anti-corruption legislation in terms of restrictions on receiving gifts*. Kyiv.

Андрій Степанович Габуда

кандидат юридичних наук, доцент

доцент кафедри публічного та приватного права

Прикарпатський факультет Національної академії внутрішніх справ

76000, вул. Національної Гвардії, 3, Івано-Франківськ, Україна

e-mail: Gabudaas@ukr.net

ORCID 0000-0001-9546-2790

Данченко Катерина Михайлівна

кандидатка юридичних наук, доцентка

доцентка кафедри публічного та приватного права

Прикарпатський факультет Національної академії внутрішніх справ

76000, вул. Національної Гвардії, 3, Івано-Франківськ, Україна

e-mail: nagornakate@yahoo.com

ORCID 0000-0003-4489-4619

Andrii S. Habuda

PhD in Law, Associate Professor

Associate Professor of the Department of Public and Private Law

Precarpathian Faculty of the Academy of Internal Affairs

76000, 3 National Guard Str., Ivano-Frankivsk, Ukraine

e-mail: Gabudaas@ukr.net

ORCID 0000-0001-9546-2790

Kateryna M. Danchenko

PhD in Law, Associate Professor

Associate Professor of the Department of Public and Private Law

Precarpathian Faculty of the Academy of Internal Affairs

76000, 3 National Guard Str., Ivano-Frankivsk, Ukraine

e-mail: nagornakate@yahoo.com

ORCID 0000-0003-4489-4619

Рекомендоване цитування: Габуда А. С., Данченко К. М. Розмежування понять «подарунок» та «неправомірна вигода» в адміністративному та кримінальному праві. *Теорія і практика правознавства*. 2022. Вип. 1 (21). С. 38–51. <https://doi.org/10.21564/2225-6555.2022.21.260023>.

Suggested Citation: Habuda, S.A., & Danchenko, K.M. (2022). Delimitation of the Concepts of "Gift" and "Illegal Benefit" in Administrative and Criminal Law. *Theory and Practice of Jurisprudence*, 1(21), 38-51. <https://doi.org/10.21564/2225-6555.2022.21.260023>.

Стаття надійшла / Submitted: 24.01.2022

Доопрацьовано / Revised: 23.02.2022

Схвалено до друку / Accepted: 22.04.2022

Опубліковано / Published: 28.06.2022